

עיתון התורה

הרב שלמה לוונשטיין שליט"א

לקט פירושים מתוך שיעור פרשת שבוע
בביהכ"ס "דברי שיר" רח' זכריה 4 ב"ב יום חמישי בשעה 22:00

גליון מספר 237

כי תשא תשע"ב

ואם נחשב בנפרד את מספר הימים ואת מספר הלילות, הרי ארבע מאות ושלושים שנה – בגימטריא "שקל".

אך הקדוש ברוך הוא עשה עמנו חסד וחשב לנו לילות כימים, וארבע מאות ושלושים השנים נחצו לשתים, ונגאלו לאחר מאתים וחמש עשרה שנים.

לפיכך נצטוונו לתת מחצית השקל, זכר לכך שהקדים הקדוש ברוך הוא את יציאתנו ממצרים ב"מחצית השקל".

והנה, יציאת מצרים היתה בזכות התורה, כנאמר (לעיל ג, יב): "בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלקים על ההר הזה", ופרש רש"י שאמר ה' למשה: "וששאלת מה זכות יש לישראל שיצאו ממצרים, דבר גדול יש לי על הוצאה זו, שהרי עתידים לקבל התורה על ההר הזה לסוף שלשה חדשים שיצאו ממצרים. דבר אחר, "כי אהיה עמך" – וזה שתצליח בשליחותך, לך האות על הבטחה אחרת שאני מבטיחך, שכשתוציאם ממצרים תעבדון אותי על ההר הזה, שתקבלו התורה עליו, והיא הזכות העומדת לישראל".

ומכיון שיציאת מצרים היתה בזכות התורה, לפיכך נצטוו ישראל לעסק בתורה ולהגות בה – "והגית בו יומם ולילה" (יהושע א, ח). אך הואיל והקדוש ברוך הוא עשה עמם חסד והחשיב להם לילות כימים כדי לקצר במחצית את מועד יציאתם ממצרים, על כן אף אנו מצווים לעשות לילות כימים ולהגות בתורה "יומם ולילה".

תרוץ נוסף על השאלה מדוע דוקא מחצית השקל: בכל נדבה שנותנים לשם ה' יש שני חלקים: הממון עצמו, אשר נצרך למטרה המעשית שלשמה נתרם אותו ממון. אך למעשה הנתינה יש חלק נוסף – הלב של האדם, הרצון הפנימי.

אומר הקדוש ברוך הוא: "לי הכסף ולי הזהב" (חגי ב, ח). אם כן, מה נותן האדם משלו? את הלב!

לכן אומרת התורה לתת מחצית השקל, כדי שנדע שיש כאן רק חצי נתינה. את החלק של מעשה נתינת הממון עצמו אין הקדוש ברוך הוא צריך מאתנו, כי הממון שאנו נותנים – שלו הוא. רק החצי השני של הנתינה – הלב והכוונה הפנימית, הוא זה שנחשב כנתינה האמיתית.

"ראה קראתי בשם בצלאל בן אורי בן חור למטה יהודה" (לא, ב)

ה"אלף למגן" דורש פסוק זה על פי פרוש רש"י בתהלים.

על המלים "על מה כבודי לכלמה תאהבון ריק" (ד, ג) כתב רש"י: "עד מתי אתם מבזים אותי 'הראיתם את בן ישי'... אין לי שם".

כלומר, כאשר מאד לא אוהבים אדם מסוים, נמנעים מלקרוא לו בשמו ומלנקוב בשמו. שאול המלך שואל את יהונתן בנו: "מדוע לא בא בן ישי אל הלחם", ולא נקב בשמו של דוד. יהונתן, לעומת זאת, ענה: "שאל נשאל דוד מאתי", ושואל שוב אומר: "כי בוחר אתה בבן ישי לבשתך..." על כך

"כי תשא את ראש בני ישראל לפקדיהם ונתנו איש כפר נפשו" (ל, יב)

הרב שבתאי לפשיץ בספרו "תפארת יעקב" דרש על פסוק זה כך:

בזוהר הקדוש כתוב כלל יסודי, שאין מדת הדין חוזרת ריקנית. כלומר, אם נגזר על מישהו למות ומדת הדין נשלחת לבצע את גזר הדין, ולאחר מכן בקשו רחמים על אותו אדם והוחלט שלא ימות, צריכים כביכול לתת למדת הדין 'תמורה' וכפרה, ואדם אחר יצטרך למות תחתיו.

דוגמא לכך מה שמצינו בגמרא (ברכות לד ע"ב): "אמרו עליו על רבי חנינא בן דוסא, שהיה מתפלל על החולים ואומר, זה חי וזה מת" – אם אחד חי, בהכרח שאחר ימות תחתיו, כי מדת הדין אינה חוזרת ריקנית.

ומוסיף הזוהר הק', שכך היה תמיד: בעד יוסף היה שר האופים התמורה והכפרה, בעד ישראל היו המצריים התמורה, ובעד מרדכי הצדיק היה המן הרשע.

זהו שרומז כאן הכתוב: "כי תשא את ראשי" – לשון הרמה, כלשון הזוה"ק "בגין דירים רישא דיוסף הצדיק". אבל מדת הדין אינה חוזרת ריקנית עד שנותנים לה תמורה בעד הצדיק. לכן, "ונתנו איש", כדרך שדרשו חז"ל (מגילה יב ע"א): "איש – זה המן, שנאמר: 'איש צר ואויב', שהוא יהיה כופר נפשו של הצדיק.

על דרך זו באר **רבי חיים קניבסקי שליט"א** את הנוסח הנאמר בתפילת מוסף של הימים הנוראים: "ותשובה ותפילה וצדקה מעבירין את רע הגזרה, ולכאורה לשון "מעבירין" אומרת דרשני: מדוע לא נאמר "מבטלים" או "מקרעים" את רע הגזרה?

אלא – אמר רבי חיים – הענין יובן על פי דברי המכילתא בפרשת משפטים: "גויים אין להם פדיון, ישראל יש להם פדיון, שנאמר: 'נתתי כפרך מצרים כוש וסבא תחתיך'". כלומר, כאשר נגזרת גזרה על ישראל והם עושים תשובה, מעבירים אותה מן השמים אל הגויים, כי לאחר שיצאה הגזרה היא מוכרחת לחול על מישהו!

לכן, "ותשובה ותפילה וצדקה מעבירין את רוע הגזרה", כי לאחר שנגזרה הגזרה אי אפשר לבטלה, אלא שהתשובה מעבירה אותה אל הגויים!

"זה יתנו כל העבר על הפקדים מחצית השקל בשקל הקדש" (ל, יג)

מדוע ציוה ה' את ישראל להביא מחצית השקל דוקא ולא שקל שלם?

באר ה"לחם לפי הטף": כידוע, נגאלו ישראל ממצרים לאחר מאתים ועשר שנים. אבל באמת יש להוסיף למנין השנים הזה עוד חמש שנים, שכן ילדי יוסף נולדו ב"ארץ לא להם" חמש שנים לפני ירידתו של יעקב למצרים. נמצא שהמנין המדויק הוא מאתים וחמש עשרה שנים.

אומר דוד המלך בתהלים: מדוע אתם מבזים אותי כך, שהנכם נמנעים מלקרוא לי בשמי? כלום אין לי שם?! קריאה בשם היא, אפוא, סימן לאהבה.

אומר הקב"ה: "ראה קראתי בשם" – אני מוכן לקרוא בשם, אני אוהב. ואת מי אני אוהב? את "בצלאל" – את מי שמצוי בצל שלי, בצל א-ל.

מתי צריך אדם להיות בצלו של הבורא? גם כש"בן אורי" – גם כשאני מאיר לו פנים, וגם כש"בן חור" – גם כשנראה כאילו קיים חרון אף. ואפילו בעת "למטה" – כאשר מונף על האדם "מטה חובלים", ומתרגשות צרות קשות ר"ל. אם גם אז "יהודה" – אם הוא מודה לי על זה, ומוסיף להיות בצל א-ל, הריהו אוהב, נקרא בשם, ואשרי חלקו.

"אך את שבתתי תשמרו כי אות הוא ביני וביניכם" (לא, יג)

מצות השבת הנה מצוה שנמשכת על פני יממה שלמה בכל שבוע, אולם ישנו הבדל בינה לבין מצוות נוספות, כפי שמבאר ה"אור החיים" הקדוש.

אדם שאינו גונב – אינו מקיים מצוה במשך כל אותו הזמן, אלא רק כאשר מזדמנת לו אפשרות לגנוב, ובכל זאת הוא אינו גונב, נחשב לו הדבר למצוה.

לעומת זאת, בשבת – מאחר שישנה אפשרות לחלל אותה בכל רגע נתון – השומר שבת זוכה למצוה בכל רגע ורגע של אי חלולה!

"ושמרו בני ישראל את השבת" (לא, טז)

בזמירות שבת נאמר: "אל עולם שכלו שבת תזכני ואל משכן שילה תשוב תעלני". מה הקשר בין שבת למקדש?

הרב ולך, בספרו "אבותינו ספרו לנו", מביא את משלו של רבי יעקב הכהן מג'רבה, המתרץ שאלה זו:

למלך אחד היתה בת, והוא בקש למצוא לה חתן מוצלח, אך למרות חפושיו הנמרצים לא מצא את הבחור המתאים.

יום אחד נודע לו, שבמדינה שכנה חי בחור שעונה על כל דרישותיו, וראוי לבתו האהובה. הבעיה היתה, שאותו בחור טוב יושב שם... בכלא!

העובדה הבלתי נעימה לא הרתיעה את המלך. הוא פנה אל שליטי המדינה, וספר להם את ספרו - "יש לי בת אהובה, ואני צריך עבורה את הבחור ההוא, ודוקא אותו..."

שליטי המדינה השכנה לא כל כך התרגשו, ולא רצו לשחרר את הבחור ולתתו למלך.

לא רצו! אין בעיה! התארגן המלך, הביא חיילים, נכנסו חייליו למדינה השכנה ובצעו שם הפיכה. הוציאו את הבחור מהכלא והביאוהו לארמון המלך. הבחור היה חסר כל, ועל כן נתן לו המלך את כל צרכיו, מראשית ועד אחרית, בשפע רב ובמאור פנים. והשיא המלך את בתו לאותו בחור, בחתונה מפוארת רבת מוזמנים.

הבחור ההוא, מרב שפע וכל טוב, בעט בטובה. הוא מרר את חייו אשתו הנסיכה וגרם לכל משפחת המלוכה בושות

ובזיונות בהתנהלותו הנלוזה. הוא היה משתכר ומתהולל, ונתפס שוב ושוב במעשים מכוערים ובלתי הגונים.

בכל פעם שנתפס על ידי שוטרי המדינה בקלקלתו, ובקשו לקחתו למאסר, היה צועק: "אני חתנו של המלך!" והיו משחררים אותו ושולחים אותו לחפשי. ההשפלה והבזיונות שנגרמו למלך היו כבר בלתי נסבלים.

לא עבר זמן רב, ואותו בחור הולל עזב את בת המלך. השאיר אותה לבדה, וברח לעיר אחרת להתהולל שם כאוות נפשו.

באה הנסיכה המסכנה אל אביה המלך ואמרה: "מה אעשה, אבא?"

אמר לה המלך: "שבי פה, בינתיים. נמתין מעט, ונראה איך יפול דבר".

המתינו מעט, והבחור לא התעשת ולא חזר מדרכו הרעה. המתינו עוד, והבחור איננו מתכנן לשוב. יום אחד קרא המלך לבתו, ואמר לה: "לכי נא לחפש אחריו, וראי אם רוצה הוא לשוב אליך". הלכה הנסיכה אל הבחור הסורר, אך הוא לא חפץ לשוב אליה ואל הארמון.

ראה המלך כי כן, והגה רעיון: "קחי את המכתב הזה, ותני אותו למושל אשר שמתני על אותה עיר".

המושל קבל את מכתבו של המלך, ומיד עשה כצויו. הוא הביא פועלים, והם בנו בנין, בדיוק לפי הוראותיו המדויקות. שבועים אחר כך, תפסו שוטרי המושל את הפרחח והכניסוהו לכלא.

ישב הבחור בכלא, אבל וחפוי ראש. נשא עינים אל החלון היחיד אשר בקיר כלאו, ולא האמין למראה עיניו - ארמונו של המלך נשקף מולו, במלוא פארו והדרו. אורות רבים בוקעים משם, ומנגינות שובות לב מתנגנות... והוא כלוא מאחורי סורגים, בין ארבעה קירות מעפשים, סביבו רק פושעים ובני בליעל.

התחילו הרהורי חרטה לכרסם בלבו. התשוקה לשוב אל הארמון גברה בו יותר ויותר. ולא ידע, שלא היה שם שום ארמון. זו היתה הוראתו של המלך - לבנות קירות, בדומה לחזית המפארת של ארמונו, מול הכלא, כדי שיראה הפוחז ויזכר בארמון ובכל הטובה אשר בו, ויזכור את החסר הגדול אשר גרם לעצמו במעללו. כך אולי יתעשת וישוב מדרכו הרעה.

אומר הרב יעקב הכהן מג'רבה: הקב"ה נתן לנו בית מקדש, אך מרוב טובה וחסד - בעטנו, סטינו מדרך הישר. אנחנו חוטאים, למרבה הצער, ובכל עת שנתפסים בפשענו, הננו צועקים: "אנחנו הבנים של הקב"ה, תעזבו אותנו!" אנחנו נענשים, סובלים יסורים, יושבים בכלא פה, יושבים בכלא שם...

אמר הקב"ה: שמרו שבת וקיימו מצוותיה, ובשבת תרגישו קצת מעין עולם הבא - תראו את הארמון מול עיניכם. מראה הארמון יעזור לכם להתעשת ולשוב בתשובה, ואז תזכו לגאלה שלמה.

זהו שנאמר: "אל עולם שכלו שבת תזכני - אל משכן שילה תשוב תעלני".

